

Zichy Géza gróf.

A Zichy-család egy-egy tagjával a magyar közélet minden ágában találkozunk. Van festő Zichy, főispán Zichy, diplomata Zichy, képviselő Zichy, Zichy Nándor is közülök került ki, van-e ki Jenő grófot nem ismeri, — de a legmarkánsabb alak mindnyájuk között az, kit ő felsége bizalma az intendánsi székbe ültetett: Zichy Géza gróf.

A művészetek iránt való érdeklődés, bár távolról sem olyan, mint a művelt nyugaton, növekedőfélben van nálunk is. Annymira még nem vágyunk, hogy a művészetet támogatnók, de támadni már megtanultuk. S ez is haladás. Csak a közönyös ember veszedelmes, az ellenségéből még jó barát is lehet.

Ebben a „támadási” korszakban, a forrongás idejében foglalta el hivatalát a művész-gróf.

A gróf még fiatal ember. Alig 42 éves. Mert miként a szegény hosszú Parisis a „Figaró”-ban meg is éneklé: „Zichy Géza gróf 1849-ben, a forradalom közepette, a kozákok lándzsái alatt született, a táborban, hol atyja a hősök egy legióját vezényelte”.

A művészetek iránt kora ifjuságától fogva nagy hajlamot tanusított. Hegedült, zongorázott, sőt verseket is írt. A múzsák védőszárnyaik alá vették egész életére, hanem Diána istenasszony ellen megvédeni nem tudták.

A 15 éves ifju egy vadászaton jobb karját veszíté. Más embert ily baleset nyomorékká, őt művészsé tette.

Zichy Géza gróf.

Hogy Istentől kegyelt művész, abban nincs ki kételkedjék. S hogy páratlan akaraterő lakozik benne, azt már ifju korában megmutatta, midőn zsarnoki erővel győzte le a balkéz gyengeségeit s annyira tökéletesíté azt, hogy mint lelkes francia dicsőítője, Parisis mondá: Ez egyetlen karral szarvasokat, vaddisznókat, medvéket ölt meg, három párbajban győzött, a lovakat zabolázza, evez, a húst vágja, almát hámoz, röviden azt teszi e karral, a mit csak akar. És ezen az egyetlen karon egy kéz van, mely a szerencsétlenek számára mindig áldozatkész.”

Mert Zichy Géza művészeti tevékenységét kiválóan jellemzi, hogy anyagi eredménye mindig a szegényeké volt. Az igaz, hogy ő megelégedhetett a szellemi jutalommal is és ez busásan jutott neki.

Bár Zichy költő és zeneszerző is és csak ellenségei mondhatják, hogy e téreken kiváló nem produkált, mégis első sorban zongora-művész.

Már Liszt Ferenc, ki őt is homlokon csókolá (ez a csokolózás egyik gyöngesége volt a zongora- királynak) megmondá neki: „Neked nem lesz vetélytársad. Tu Marcellus eris”. S ugy is lett. A félkezű művész bentazta Német-, Franciaországot, Dániát, Skandináviát, Oroszországot s mindenütt az elragadtatás, a bámulat legzajosabb tetszésjeleivel halmozták el.

Hanslik, kit a jelenlegi német kritikusok legkiválóbbjának tartanak, akként nyilatkozott róla, hogy „ját-

rek nézegette a patkólást, azután a ház melletti kis kert.

Egyszer az apja pipájába játszott ott, csudálatos jól emlékezik rá, olyan kétgarasos sárga kupaku pipa volt, leejtette, összetört, az apja jól megverte — s az anyja odajött hozzá (szép magas piros asszony volt még akkor) s az ütések helyét végigcsókolta.

Egy nagyon kedves hang csendül meg a fülében:

— Édes fiam!

Ugy hallja a hangot mint évekkel ezelőtt, odalennt a kis faluban, a műhely mögötti kis kertben, s míg hallgatja, hallgatja, kezén meleg nedvességet érez.

Hálótársa leszolt az ágyról:

— Ne picsogj no, inkább visszakeresztelek az ágyba.

A gyerek pedig ott fekszik a földön, s zokogva suttozja:

— Anyám, édes anyám!

Libbenő fény.

— Elbeszélés. —

Írta: Molnár Gyula.

(Vége.)

— És talán sajnálna-e valaki? . . . viszonzá M. Raoul, ki oly merészen tapasztja tekintetét a fiatal leányka felpirult arcára . . . Talán olvasni akar azokból a kemény vonásokból . . . Mit? . . . Oh! kétségtelen, hogy boldogságot . . . Kell, hogy azt olvasson ki, különben vége . . . örökre vége van a reményének . . .

— Ki tudja? . . . Azt hiszem, hogy még van olyan ember, M. Raoul, kit még érdekel az ön jelenléte . . . Aztán nem sajnálná a lovát? . . .

Etelka kisasszony felkaczagott. A lovak sebes vágatása volt rá a felelet. A fiatal leány mindenfelé tekintett, amott a fordulónál az ut nagyon sziklás és meredek; alant mélység terül el, szinte ide hallatszik a vizesés zugása. Császármadár röppent át a mélység felett, sebesen szállva a távoli bükkös felé. Mélységes csend mindenütt, csakis a vizesés zugása verődik tompán a sziklafalkoz.

Hirtelen, mint egy gondolat, karesu nyul szalad át az uton, aztán villámgyorsan tűnik el a cserjék között.

A Pook előbb visszahorkan, aztán megijedve nagyot szökken, könnyű terhelével örülten vágatni kezd. Az ut kigyózva szürkéllik tova, veszélyes kanyarulatokkal. Etelka kisasszony a rémület vad kétségbeesésével fogózkodik meg a nyeregbe és összes hidegvérére van szüksége, hogy alá ne zuhajjon a rohanó paripáról.

M. Raoul látja, hogy Etelka kisasszony veszve van, ha idejében nem segít rajta. Örülten csapkodja lovát, utól akarván érni a halálos kinok között

vonagló amazont. Megkezdődött az a vad futás, melyről csak olyannak lehet fogalma, ki az ily helyzet kínait átélte. Elöl a fiatal leány tajtékzó lován, szétomlot hajfürteivel, mikbe bele-belekapott a hűs szellő. Utána a francia nevelő a halálos aggodalom fájó kifejezésével arcában. Tudja, érzi, hogy itt most oly játék forog szóban, melyet okvetlenül meg kell nyernie. Hiszen jó lovasnak tartották, ezt be kell bizonyítani, ha mindjárt bele is hal . . . Aztán a kötelességérzet . . . hiszen az atya reá bízta gyermekét . . . Sértetlenül kell visszaszolgáltatnia . . . Hát a szerelme, mely ime majd megtébolyítja a férfit . . .

Mint a tör, nyit utat szívébe a sajgó fájdalom . . . Egy évezrednek tűnik fel előtte az a néhány röpke perc, mely alatt ez a vágatás tart . . .

A ló, mintha sejtené, mintha érezné mily kín járja át a lovasa szívét, vadul nyargal társa után.

A távolság mind kisebb-kisebb lesz . . . A remény csillan meg az ifju ember szemeiben . . . Egy kis bátorság még és a leányka mentve van . . .

A Pook, a megvadult ló azonban visszaretten attól a körakástól, mely az ut baloldalán a víz levezetésébe szolgál . . . Felágaskodik és nagyot ugrik: a ló és lovasnője eltűntek a jobb oldalon tátongó mélységben . . .

Vad, szivrepesztő kiáltás tör elő a nevelő ur kebléből, szemében az örület futó fénye csillan meg, a mint lováról leugrik az utra. Vége, vége van . . . Azt sem tudja, hogy kapta meg azt az ösvényt, mely levezet a mélybe . . . Mint egy automata rohant le a megyén, kimeresztve szemeit a kétségbeesés kínos érzetével . . . Hátha összezúzta magát a kiálló sziklákon, vagy esésében egy vágódott valamelyik cserjéhez, hogy a szép leánynak immár roncsai maradtak meg . . . Igazán, észtépő gondolat . . . Megőrijtő gondolat . . .

Végre szemei megpillantják a drága alakot, rukájában akadt fel egy cserjén . . . El volt alélva? . . . Meg volt halva? . . . Mit tudta ő, mikor újra fenn találta magát az uton . . . Csak-hogy a leányka nem sérült meg . . . Ki tudja, a Gondviselés? . . . hátha még él?

Oh! ha a kín, a fájdalom ő, nem ő-e az öröm is? . . . Szerenéséjére közel, ott bugygyant ki egy forrás üde, friss vizével . . .

Az ifju óvatosan helyezte el drága leánykáját az utra és vizet merített a kalapjába . . .

Felocsolta egyszer, kétszer, sokszor a halvány arcot . . . Semmi mozdulat nem árulta el, hogy a fiatal leányka él . . . még pillája sem rebbent . . . oh! az a rettegés, az a fájdalom, mely M. Raoul a francia nevelő szívét átjárta leirhatatlan.

Kibontotta a korsetjét, feltárult előtte az a remek női kecs, melyet még nem pillantott meg emberi szem . . . Mesterséges lélekzést kísérlet meg . . . Valahára a szív is megmoczczant . . . elkezdett dobogni . . . oh! az az öröm, mit e pillanatban az ifju érzett, felér-e a mennyei üdvvel? . . . Végre, hosszas kísérletek után, a leányka is felnyitotta a szemét és halkan csak annyit tudott mondani „hol vagyok? . . .“

Ujra lezárta a szemeit. Az ifju nagy óvatosan karjaiba emelte a drága testet és felült lovára, mely oly csendesen oly csendesen állott mellette, mintha a jelenetet szemlélné. Lassan indultak meg haza felé. Hosszu volt most az ut, melyet újra szóvalan némán tettek meg. Az ifju érezte, mint ver a szíve a leánykának. Oly kellemes érzéssel tett el a keble, milyent sohasem érzett addig. A nőt, kit úgy szeretett, most szabadon ölelheti kedvére. Mit törődött ő most azzal, hogy bűn az, a mit cselekszik; hogy vétkezik akkor, mikor visszaél a helyzettel; hiszen máskor sohasem fogja azt terhelni, a mit a jelen perczben. Ő is csak ember és hozzá még pezsgő vérű francia! . . .

A kastélyba érkeztek. A szereacsétlenség híre mint futó tűz terjedt el legott a cselédség között. Az öreg Bátoridy rémitően elhalványodott, a mint leányát megpillantotta. Rögton orvosért küldött és maga vitte fel egyetlen gyermekét a szobájába. Az orvos csakhamar megjött és Etta kisasszonyt meg szemlélvén, a magához tért gyermeknél a lázt konstataulta.

Két hétig forgott a leányka az élet-halál közt. De a fiatal, erős szervezet legyőzte a betegséget. Üdült, magához tért és gyönyörű szemeiben újra megjelent az a libbenő fény, valahányszor a francia nevelő oldala mellett volt . . . Libbenő fény, vajjon az ellenszenv kifejezése? . . . Mit tudta Raoul . . . mikor boldog volt, hogy ő élt . . .

Ha sokáig ott volt Etta kisasszony mellett, a leányka nem szólt többé hozzá, ideges, nyugtalan volt . . . Az ifju ezt nem tudta mire vélni . . .

Ettá kisasszony, bár, mint látszott tudomással birt a történetek felől, egy szóval sem czéltott beszélgetéseikben arra . . . M. Raoul szintén hallgatott róla.

Nem azok közé a természetek közé tartozik, kik dicsekedni szeretnek az ilyesmivel . . . Aztán talán volna mivel?!

A cselédek megtalálták Pookot teljesen összezúzva. Az öreg Bátordynak kombinálni kellett a cselédek elbeszélése után, mert ha a nevelőt kérdezte, az megtagadta a feleletet, mondván, hogy megőrül, ha csak egyszer is elmondaná . . . Jobb reá sem gondolni . . .

Ha leányát kérdezte, az szintén kitért a felelet elől . . . Miért nem akart Etta kisasszony felelni? . . . Miért? . . .

Egy délután a leányka hidegen, nyersen, hevesen kérdezte M. Raoul urtól:

— Miért nem akar atyámnak feleletet adni. M. Raoul ur, ama borzasztó eseményre vonatkozólag?...

És a lányka arca a harag pirjában égett, szemeiben újra az a libbenő fény, mely elvakítja az embert.

— Miért? ... Mon Dieu! miért? ... Hát tehetek én arról, ha nem szeretek még csak rá gondolni sem?...

Etta kisasszony bosszusan mondta:

— Ön kiállhatalan ember!

Azzal elfordult.

M. Tour Raoul lassan mormogta fogai között.

— Nincs itt még az idő... M. le comte de la Tour Raoul barátom... A francia nevelőnek még várni kell... Igen, várni!... és ez oly édes valami.

A kékharisnyás.

(Beszélgetés.)

Irta Kemenczky Kálmán.

Nyilvános étkező-terembe vezetem olvasóimat. Vidám társaság üli körül az asztalok mindegyikét, itt-ott nőktől tarkítva.

Kedélyesen foly a társalgás, a menyire a kielégítésre váró gyomor lehetővé teszi, a kések és villák csörömpölése között. Az ebédő ajtajának zárja koronkint még föl-fölpattan egy-egy éhes vendég előtt, s mind általánosabb lesz a térfoglalás, míg valamennyi asztal környéke megtelik.

Majd kinyílik az ajtó megint. Középkorú szerény külsőjű, egyszerű fekete öltözetű nő lép be az ebédő-terembe. Tétovázva megáll, mert sehol nem lát üres asztalt. Minden szem felé fordul, kíváncsian méregetik végig. Legkivált a nők. Itt-ott sugdosni kezdenek, különösen a nők jelentős mosolylyal hajolnak egyik-másik lovagjokhoz, gunyos pillantással nézik a kissé zavarba jött, szerény modoru nőt; míg végre közelében egyik asztaltól egy étkezését épen bevégezett, művelt fiatal ur ember föláll és nyájas modorral kinázza meg helyével.

A fekete ruhás nő lekötelező fejbólintással fogadja a figyelmet, és szerényen leül az ismeretlen társaság közé. Majd hasonló szerénységgel megrendeli vacsoráját, s míg azt felszolgálnak, szükségképen szemügyre veszi asztaltársait.

Balról egy nyájképű öreg ur ül, a ki egész élvezettel merül el maradékborocskájának fogyasztásában; vele szemben jobbról, élete párja hűsíti magát terjedelmes legyezőjével, kihizott tokája békés nyugalomról beszél; míg köztük, a fekete ruhás nővel szemben, egy alig tizenhat éves, ildomos magaviseletű csinos leányka ül, a ki olykor-olykor neheztelő pillantásokat látszik vetni szomszédjára, a már említett udvarias fiatal emberre.

Ebből gyanítva, ez a fiatal ember bizonyosan vőlegénye, vagy legalább is olyan egyéniség, a ki iránt nagy az érdeklődése. Ilyeténképen tehát nem lehet tőle rossz néven venni a neheztelő pillantást, mert hát mások irányában való nagy udvariasságot nem igen szokott megtűrni a szerelem, s ő nem azért ment oda ebédelni, hogy barátjának édes pillantásai most ne essenek rá oly sűrűn és oly alkalmas irányból,

üldögél, nők, férfiak vegyesen. Ugyancsak hajlongnak jobbra-balra, hol egyik, hol másik sug valamit szomszédjának, miközben jelentős pillantásokat vetnek a szomszédos asztal felé. Néha-néha egy-egy gunyos nevetés hangzik fel egyik-másik eperajkon, míg végre kitör a nevetés s a nők egyike feltűnően hangos kacagás közt e szókat ejti el:
— Igazán érdekesnek látszik az a kék harisnya.

egy idegen nő iránti nagy figyelemnek miatta...

A fiatal ember észrevette a görbe szemeket, egy ügyes fordulattal háta mögé kerül, mint látszik meleg szavakat suttog kis barátjához fülébe, mire a bosszú arczoska egészen kiderül s több figyelemre sem méltatja az idegen nőt, de boldog mosolylyal ajkán hallgatja vőlegénye csevegését.

A másik asztalnál zajosabb társaság

Alig hogy elhangzott a kétértelmű szó, mindenki kíváncsian fordult a fekete ruhás hölgy felé, a ki figyelmére sem méltatta a nőiség határát átlépő asztaltársaság nőtágjait, de nyugodtan tovább folytatta étkezését. A vele egy asztalnál ülők, kik vidéki jómódu birtokosoknak látszottak, szintén kíváncsi szemekkel néztek szomszédjokra, nem bírván kitalálni: mi lehet oka ennek a tulságos figyelemnek.

A kiráduio

Az asztaloknál később mindjobban növekedett az élénkség, a zaj. Különösen a szomszédos asztal nőkkel vegyes társasága mutatott nagy élénkséget. A fekete kávéhoz két nő tüntetőleg parancsolgatta a legfinomabb hölgyszivarokat. Negédes mosolylyal ajkaikon gyujtottak rá, mintegy jelezni akarva: hogy a szépségnek minden jól áll s minden megengedhető.

Az öreg urat ez a nem nőknek való

miért pislongattak olyan feltűnő módon asztalunk felé?

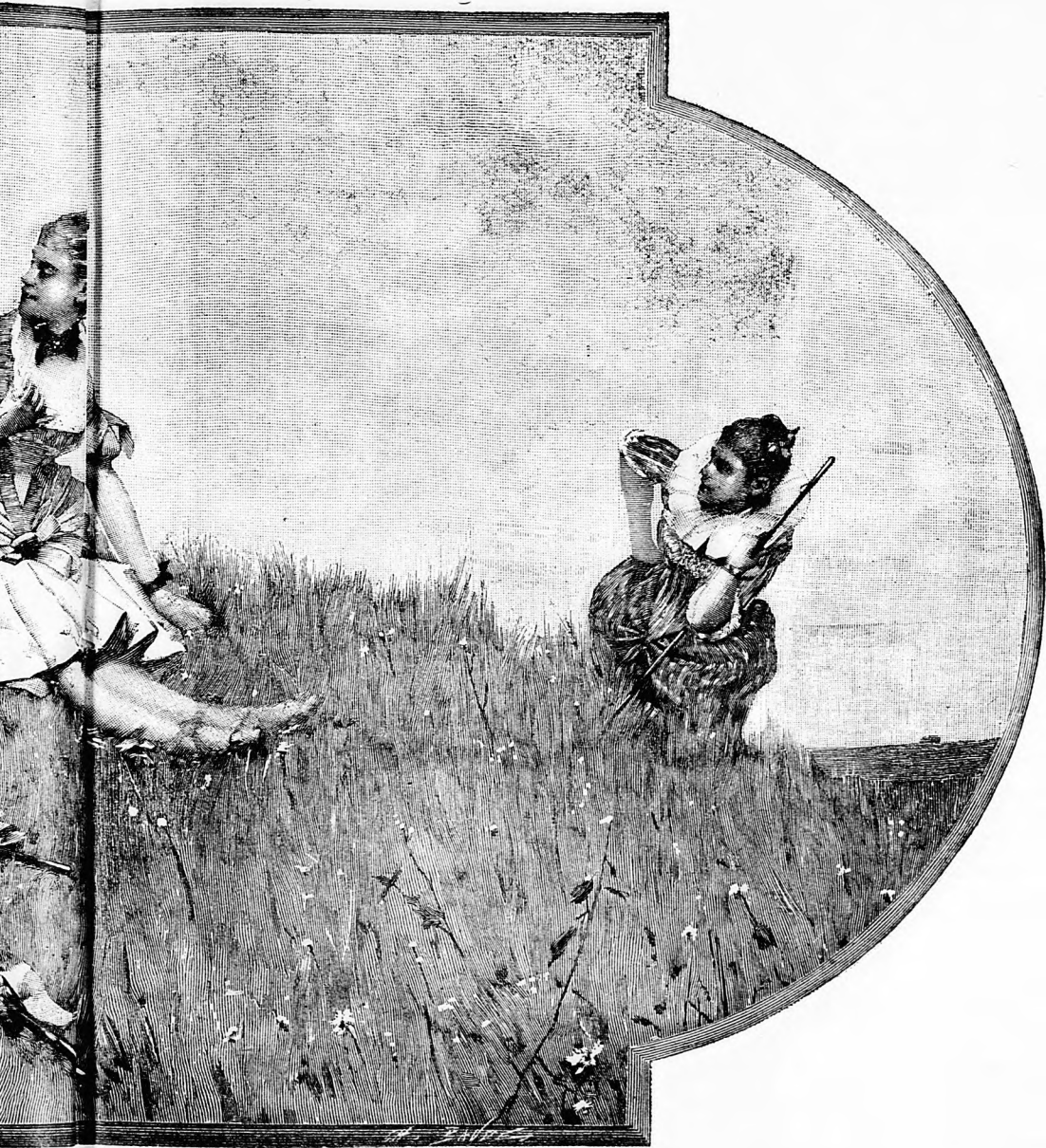
A fekete ruhás nő finom mosolylyal felelé:

— Sohase nyugtalankodjék, uram. Jobb őket észre sem venni. E hölgyek illetlen magukviseletének oka: a neveltség. S hogy ezt most annyira feltűnően gyakorolják, annak — a mi tudniillik szemök járására vonatkozik — részben talán magam vagyok előidézője.

gát, hogy épenséggel semmi ok sincs a rá, hogy a nőszemeknek annyira czéltáblája legyen. És igaza van önműnek, uram, mert mi sincs visszatetszőbb, utálatosabb, mint a nőknek nőietlen magukviselete. Kihívó modoruk, férfias tempókat, passziókat fitogtató cselekedeteik, szokásaik annyira kivetkőztetik formájokból, hogy a komolyan gondolkodó, a nőt nőnek látni óhajtó férfiaknak szükségképen utálattal kell elfordulni tőlök. Az ilyen nőt bizonyára egyik sem óhajtja, de ne is óhajtja családi tüzhelyének őrangyalává tenni. S ha mégis egyik-másik férjhez megy, ott mindenesetre az érdeknek szennyes leple a sűrű fátyol, mely a ferde kinövéseket, a megvetést érdemlő nőietlen vonásokat és tulajdonokat látni nem engedé. A férfiak szigorú kritikusok, mikor tisztán csak nőről, szivről van szó. De nincs olyan női árnyoldal, ferdeség, hebelhurgyaság, a mi tetszővé ne varázslódnék a jó parthiehra vadászó fiatal emberek szeme előtt. S ez a varázs rendszeren szépen meg is marad — a lakodalomig, vagy legfeljebb míg a hozományban tart. Így készülnek a házasesletnek vonzó, kedves ilyllképei, melyek azután a bennök egy ideig gyönyörködő laikus közönség szemei előtt, mikor érdekességökkel már általános feltűnést keltettek, fölkerülnek végre egy csupa komoly műértőkből álló s belbecsök szigorú megítélésére hivatott bíráló-bizottság elé: a királyi táblához, onnan pedig egy másik, amannal is bölcsőbb és hatalmasabb fórumhoz: a kuriához.

Az öreg ur oly nagy érdeklődéssel és odaadással hallgatta ezt az asszony-embertől nem mindenepi s egészen az ő szája íze szerint való helyes és szép beszédet, mint mikor szent ajtatossággal prédikációt hallgat a faluja templomában. S épen szólani akart, de a fekete ruhás nő tovább füzé beszéde fonatát.

— Nézze ön, uram, azt a negédesen szivarzó barna hölgyet, a ki legelső volt figyelmének zajos nyilvánításában. Az egy vagyonos családnak egyetlen gyermeke; ott balról az a magas, nyulánk, szőke fiatal ember, az vőlegénye; az a másik szivarzó hölgy pedig társalkodónője, a társalkodónők ama fájából, a kik készek engedelmes rabnőivé lenni úrnők minden ostobaságának, szeszélyének, még ha — esetleg — ellenszenvvel viseltetnek is azok rossz szokásai, ferde kinövései iránt. Az a harmadik fiatal nő, a ki nem szivarzik ugyan, de annál éktelenebbül vigyorog és hahotáz, amannak közeli rokona. És végre az a szemüveges, ragya-verte arcú, öregesre hajló nő, a ki beszédével nem sok vizet zavar, de a kézet annál szivesebben neveti: az egy évek hosszú során át magas hivatalt viselt és köztisztvisletben állott derék férfiak özvegye, a ki egykor nagy kényelem-

kirá d u i ó k.

passzió és nőkhöz nem illő magaviselet egészen kihozta a sodrából. Már különben is régen izgett-mozgott székén, mert nem volt teljesen bizonyos benne, ha nem családját illette-e az a gyakran ismétlődő illetlen, gúnyos nevetés. Oda fordult ismeretlen szomszédnőjéhez és nyájas, de izgatott hangon kérdé:

— Ugyan kérem, édes nagysád, kik lehetnek azok az illetlen magaviseletű urhölgyek itt a szomszédságunkban, és

Az öreg ur bámuló szemeket meresztett asztaltársnőjére, látszott arcán, hogy a felelet rejtély előtte. Mert hát beesületes gondolkodásával és józan eszével semmit sem talált e nőn, a minék szükségképen annyira rá kellett volna vonni a figyelmet.

— Látom, uram, hogy nem találja ki az igazit; mert hát az ön jószágos arca azt látszik mondani: hiszen ön, asszonyom, olyan szerényen viseli ma-

ben élt, özvegysége óta azonban vagyona elkallódván, most nagyon szerény körülmények között, mondhatni urí ismerőseinek asztaláról él. Ezt a körülményt egyszerűen csak azért említém meg, mivel ismertetéséhez tartozik. A többieket, a férfiakat, a gazdag urhölgyek volt és leendő utvarlóinak lehet nevezni, kik mindannyian lesik egy-egy mosolyukat, vágyukat... Boldog, a ki hamarabb nyujthatja o.la a pattogó gyufát a szeszélyes hölgynek a kinek épen most is, itt nyilvánosan is, abban telik passziója, hogy agyongyötörje hűsége majmát a szivaroztatás keserűségével.

E szavakra a jó öreg ur, helyeslő fejbólintások között, jóízűt nevetett, vidám hangulatra ragadta a hozzátartozóit is.

— Nézzék csak, kérem, hogy sápad szegény! De szolgai természete nem engedli, hogy letegye a szivart és ki mondja: „Nem, uróm! nem bírom tovább, szédülök ettől ez utálatos füsttől”. Dehogya mondja! Ó úgy tánczol, a mint uróje hegedül; sőt talán most már bravourt is lát benne.

— De ki lehet ön, asszonyom, hogy így a szívem szerint tud beszélni? — szalad ki elragadtatásában ajakán a kérdés a jó öreg urnak. Hát ön is kárhóztatja, utálatos szokásnak tartja nőknél a szivarozást és általában a férfias hivalkodást?

— Hát én bizony, uram, az az ugynevezett „kékharisnyás” vagyok, azoknak minden pedonteriája nélkül.

Az öreg ur meghökkenett és nagy szemeket meresztett a „kékharisnyás” szóra.

— Nem értem önt, asszonyom, — szólt a megütközés hangján. Sőt őszintén megvallva, azt hittem, hogy az én anyjokomról van szó, a ki szintén kék harisnyát szokott viselni, s azt gondoltam: talán véletlenül kilátszott és a felett gúnyolóltak illetlen magaviseletű szomszédaink.

A fekete ruhás nő ezekre az aggodalmat tanúsító szavakra elnevette magát és nyomban sietett a dolog mibenlétét megmagyarázni.

— Sajnálom, igen tisztelt uram, hogy békés nyugalmukat akaratom ellenére így megzavartam. Valóban ez hálátlanság tölem, mert hát az örök szíves figyelme nélkül ma aligha jutottam volna itt helyhez, a mi minden esetre kellemetlen lett volna rám nézve, már csak azért is, mivel hogy renlesen itt szoktam étkezni, itt lakván épen e házban. A gúnyosan kiejtett „kékharisnyás” szó egyszerűen azt jelenti: egy ama nők közül, a kik a férfiak mesterségébe mernek kontárkodni, azaz: irónő.

E magyarázatra az öreg ur arcza legott visszanyerte előbbi vidámságát, s szemeiből ez utolsó szóra, a teljes

megnyugváson kívül, a tiszteletnek még nagyobb mértéke vala kiolvasható.

— Sokan a nők közül — folytató a fekete ruhás nő — a szellemi munkával való komolyabb foglalkozás által megtépettnek látják a nőiség nimbuszát, de rendesen csak az olyanok, a kik a helyesírást is csak hívből ismerik, s a saját becses nevüket is ákombákom módjára tudják leírni. Egyéb-

rendesen hajlandók azt „férfiaskodásnak” tartani. Pedig hát önnek, uram, most személyesen van alkalma meggyőződni, hogy az itt jelenlevő hölgyek közül melyiket illeti meg az a cím, hogy nőietlen.

Valóban, s ezt nem nehéz kitalálni. Ah, ön tehát irónő? Mennyire örvendek a szerencsének!

Hölgyünknek úgy tetszett, mintha e

A tenger partján.

iránt az irással való foglalkozás nálam nem szorít háttérbe semminemű más foglalkozást, a mi a női hivatással jár. Nálam az írás: pihenés és én csak akkor írok, mikor minden dolgot elvégeztem s pihenés után vágyódom. A szűk látkörű, felületes hölgyek előtt afféle komolyabb, a levéltírogatás keretén túl terjedő foglalkozás és törekvés általában a nőiség rovására esik és

szavakat az öreg ur kissé különös hanghordozással ejtette volna ki.

— Igen, uram, és némi jogot formálhatok hozzá, hogy annak tarthassam magamat, a mennyiben néhány a nagy közönség kezén forgó s a kritika által is méltányolt dolgozataimmal hozzájárultam irányregény-irodalomunk gyarapításához. Avagy talán ön előtt is visszatetszést szül?

— Oh dehogy, asszonyom! Ellenkezőleg. Nekem nagyon jól esik ilyet hallanom. Sőt ha mindnyájan ilyenek az író hölgyek, mint ön, óhajtanám, hogy valamennyi nő író nő lenne, mert akkor bizonyára sohasem feledkeznének meg arról: milyenek kell lenni itt vagy ott a valódi műveltséggel és csupa szép tulajdonokkal bíró hölgyeknek.

A jó öreg ur szinte nekipirosodott az őszinte elismerés nyilatkozatától, s megtörölvén izzadságtól gyöngyöző homlokát, folytató:

— És az én szerény véleményem szerint épen írónőink volnának első sorban arra hivatva, mert jobban ismerik a nők körében mindinkább elharpódzó s a nőiességet megőző fogatkozásokot és bajokat és joguk is több hozzá: hogy a „szépnem“ rut szokásait, ferdeségeit, férfiaskodó gyarlóságait ostorozzák, kigunyolják.

— Az ön véleménye tehát ilymódon engem is kötelezne. De nagy fába vágja ön a fejszemet és mindazoknak a fejszét, a kiket a fa fattyuhajtásainak a lenyesésére első sorban tart hivatottaknak. A fa nagysága magában véve még nem volna baj, mert a fejszék egyesített ereje azon utóvégre is győzedelmeskedhetnék. Csakhogy az a fa annyira petrifikálódva van a legkisebb fattyuhajtásig, hogy a nyérő-szerszám nyomban mind kicsorbul bele, s ily módon dugába dől a jászandéklatu törekvés.

— Az én véleményem, igaz, semmi pozitív tapasztalatot nem nyugszik — jegyzé meg keményen a jó öreg ur. Vélemény és a véleménynek érvényesíthetése kétségkívül két különböző s együtt csak ritkán járó dolog.

— Az ön vélekedése elméletben igen szép és helyes, hanem a gyakorlat terén ettől édes-keveset várhatni. A nőietlenség, hejlehujaság ostorozását megkísérelték már sokan a legnemesebb intenczióval, s nem csupán férfiak, de nők is, többféle irányban. Nem látszott semmi foganatja. És higgye meg, uram, hogy hiábavaló is lesz bármely törekvés mindaddig, míg lesznek a nőnek földiszét: a nőiességet kellőképen méltányolni nem tudó, sőt az ostoba tökéletlenségeknél, ilyen vagy amolyan okból, egyenesen tömjénező férfiak — s míg lesznek anyák, a kik leányaikkal szemben nem emelkednek az ok- és észszerű nevelés színvonalára.

— De hát e bajnak nem volna semmiféle orvossága, mely hathatós lehetne? — kérdé nemes hévvel a jó öreg ur. Uramfia! mi lesz a világból, hogy ha ez így megyen, ha mindjobban elharpódzik a kór? Azelőtt, csak az én kedves anyjokom leánykorában is, mennyire másképp volt! Ugy-e lelke? Akkor a nő megmaradt nőnek, mint megmarad a virág virágnak és nem kíván áfonya lenni. Akkor tudta a nő, hogy mint a virág, csak a saját szir-

maival ékes. Nem akart kivetkőzni eredeti individumából, egyedül vonzó természetességéből, neméhez illő szép vonásaiból; nem affektált, nem idétlenkedett, nem mutogatott virtust a férfiaskodásban, hanem tisztán megőrizte valódi női jellegét, úgy külsőleg, mint belsőleg, úgy szóban, mint tettben és magaviseletben. Hajh! csakhogy akkor az anyák is mások voltak ám! Más-kép fogták föl az „anyaság“ nemes tisztét, kötelességeit és jó és szép példát mutattak leányaiknak mindenben. Valóban alig van visszatartóbb és egyszersmind sajnálatraméltóbb teremtés: a nőiességet nélküülöző nőnél.

A jó öreg ur egészen nekimelegedett a lelkes beszédnek, melyet minden szavában a tiszta meggyőződés hangja lengett át. A fekete ruhás nő feszült figyelemmel s helyeslésének jeleivel hallgatá beszédét. S hogy még itt nem volt vége, a mit nemes hevében egy szuszra elmondani akart, minden szónoki figura mellőzésével, kitétszik abból, hogy az utolsó pont elmondásakor hirtelen megtámadó köhögés elmulta után, nyomban tovább füzte beszéde fonálát, újra föl-téve a már egyszer fölvetett kérdést.

— Hát ennek a mind j...can elharpódzó bajnak nem volna hathatós orvossága? Hiszen ez így nem maradhat. Ezt egyszer látni is irtóztató, hát még gyakran, hát még napról-napra! Én most láttam először ilyet, de csömört is kaptam tőle.

— A bajon gyökeresen egyedül csak a férfivilág segíhetne, — mondá komoly nyugodtsággal a fekete ruhás nő. És pedig az által, ha kifejlődnek és megerősödnek a férfiakban a női benső szép vonások iránti vonzalom, s általában a valódi nőiesség iránti érzék; ha minden művelt férfi egyformán vágyódnék utána, s utálattal fordulna el az olyan nőtől, a ki azzal nem dicsekedhetik. Ez az, a mi igazán segítene a bajon; mert ez esetben a mamák is más követ fujának, s a pénzes-zacsó biztató s az erkölcsök és a szív vilá-gában mellőzésre bátorító csörgése mellett is, bizonyára egészen másképp járnának el a leányok nevelése körül. De hát mindez persze csak jámbor óhajítás marad, mint annyi sok más tényező, a mi a lelki élet aerthetikai oldalára vonatkozik és a mi egyebekben is a boldog házaselet alanját képezhetné.

A jó öreg ur egyre helyeslőleg böl-lingtatót galambösz fejével és helyes-lőleg integetett — ezuttal sokkal élén-kebben — kedves élete párja is, a kiken meglátszott az egymással való megelégedés, egymás iránt való gyön-gél szeretet és boldog családi élet. A fekete ruhás nő pedig szép csendesén távozni készült, s míg a keztyűjét föl-huzta volna, így szólt:

— A mai nap nem fog eltűnni nyom nélkül. Mával is gazdagabb lettem tapasztalatokban. Ezek egyik része igen

kellemes és ez önöket illeti, hogy meg-ismertem önökben egy egészséges né-zetekkel bíró, kedves és szeretetreméltó családot, a minőt sokat adjon a jó Isten. A másik része . . . no az nem volt ugyan kellemes: de mindenesetre hasznos. S nekem ez is ér valamit. Addig is azonban, míg ezeket a becses adatokat valamikor feldolgozhatnám; míg a gunyos mosolyok, szidalmak és ócsárlások bőven osztott jutalmát a fél-szegecségek és nyomoruságok kegyetlen ostorozásáért elnyerhetném: irni fogok, talán még ma egy rövidke elfe-futtatást, a mostani nem kellemes tapasztalatok benyomása alatt, valamiről, a mi sok hölgynek épenséggel nem lesz a szája ize szerint való.

S ezzel magát bemutatva, miután még egyszer megköszönte asztaltársai-nak iránta tanúsított szíves figyelmét, könnyed főhajrással és köszöntéssel bucsut véve eltávozott.

Örök álom.

Írta: Incze Béla.

A frissen hullott esőtől harmatos füvek kedves illata száll be a kis szoba nyitott ablakán. A felhők alól még egyszer visszatekintő sugár odaiult a hófehér ágy csipkés párnáira, s rózsaszínű fénynyel játszott a beteg halavány vonásain.

Az ifju asszony megmozdult, vékony fehér karját fölemelte, mintha üdvözölni akarná az enyelgő sugarat. Sötét árnyéku szeméi felnyitak s fátyolozott tekintettel kerestek valamit ott, a honnan az a mámoros illat jött. Csend van körülte, a nappali élet moraja már elmémult. Alkonyodik.

Odakünn tavasz van. Az ablak előtt álló barackfa ágai megginganak az esti fuvalom érintésére s virágok hintik be a széles kőparkányt. Egy éppen az ágy elé röpül. Szirmaiból csak egy van meg s a pusztán maradt kehely levelei közül búsan emelkednek ki a poroda szálak sárga fejcskéi. A leány féldalt fordítja fejét, szeméi rátapadnak a széthullott tavaszi virágra s hosszasan maradnak elmerengve a letört virágon és a fonyadt, testszínű szirmon.

És úgy tetszik, mintha az az ablak, a melyik előtt most a barackfa hullatja virágait annak a hosszú, klastrom-utcai háznak az ablaka lenne, a melyiknek kék és fehér jáczintjaiban most két éve olyan sokan gyönyörködtek, s mintha látná az alkonyi órák sétálóit, a mint ott hosszú sorban haladnak el, tekintetökkel a jáczintokat s talán még valami mást is keresve. Végre jön „ő“ is, a mint az óra a szomszéd egyház tornyában az ötöt üti; egy tekintet, egy köszönés, semmi egyéb, de mégis mintha többet érne azoknak a többieknek minden édeskés mosolyánál, mintha

kedvesebb lenne még az ő szép jáczint-jainál is. . . Azok a kedves jáczintok! Hányszor nézte el gyöngéd szeretettel a világossárga vastag leveleket, milyen türelmetlenül várta mint bontakoznak ki azokból az illatos szirmok, melyek tavaszt varázsolnak a szoba kedves melegébe, mikor még oda künn egész zordonságával ül a város felett a tél.

Hogy öntözgette, gondozta, szeretete őket, nem adott volna közülök egyet a világ kincseért valakinek, csak egyszer a bálon — neki.

Oh, mennyi sugaras igézet volt abban a fehér jáczintban — akkor.

Mikor leszakította, még tél volt mikor odaadta neki, virágzó kikelet, ragyogó tavasz kelt ki belőle sugaras fénynyel vonva be az egész világot, csodás melegséggel töltve el szívét.

Drága, kedves jáczintok. . . Elszáradtak már künn a kertben is; a forró nap, melytől a hóvirág patyolat arca elhervadt, őket is megölte.

Künn már gyöngyvirág nyílik a hűvös árnyékban s nemsokára fehér akácztól lesz havas a domb alja is.

Olyan mámorító annak a másik tavasznak még az emléke is. Milyen öröm volt, mikor az első nefelejtis kék szeme mosolygott feljűk a fűből, mikor együtt jártak a mezőn, hol napsugárral kaczerkódó pillangók teregették színes szárnyaikat a madárdaltól hangos légben, s mohón csókolva le a szirmoknak mézét, könnyen, vidáman kaczerkódva szálltak tovább.

— Hü maradsz hozzám a távolban is?

Egy szemrehányó, mély tekintet volt a válasz, a miért ő odaborult a kis kezekre s bünbánattal csókolta meg azokat.

— Lásd, én nem kérdelem, fogsz-e szeretni mást? . . .

— Soha.

A bolyhos derekú, zománczos szárnyu dongók, bohó tánczokban kellemetlenkedve zümmögtek a virágokon. A cserfák széles levelei megmozdultak, s mint egy elháló, mély sóhajtás sikamlott át a lombok között a szél. . .

Elmult a tavasz s a nyár olyan hosszú, olyan unalmas volt. Aztán hullani kezdtek a megsárgult levelek, a nagy szomorú nyárfa bánatosan ingó galyairól s ő a távozó madaraktól küldte hívó szavát, szíve izenését utána és várta mindennap válaszát, érkezését.

Egyszer érkezett is valaki.

— Férjhez kell menned, mondták.

Éppen az őszi rózsákkal beszélt róla, mikor ez a hang felrezzentette. Csodálkozott nagyon. Hogy azután mit beszéltek, csak úgy félálomba hallotta; mintha kérő asszonyi beszéd, parancsoló durva férfi szó, haragos tekintet, bánatosan szelid arc s talán egy pár könyösepp sajtáságos vegyülete venné körül; a szemek reá irányozva, a beszéd

hozzá intézve. Lecsukta szemeit és álmodott tovább.

Aztán hallotta, mint emlegetnek gazdagságot és szegénységet, fényt, ragyogást, szégyent és nyomort össze-vissza, zavaros, szenvedélyes kérő és siránkozó hangokon. Nem értette. Csodálkozó tekintete lelkének egész ártatlanságával kérdezte, miért neki mindezt hallani, látni.

Egyszer aztán megkapta a választ. Fonalat keresett virágbokrétejához egy szekrényben s egy fekete szegélyű lapott talált ott az „ő“ nevével. . .

A fehér és kék jáczintok nem nyíltak azon a tavaszon az utcafeleli ablakban, talán megfélekedtek róluk a nagy örömben, melyet aranysegélyű koronás eljegyzési lapok adtak tudtára a világnak. A földszintes ház lakói palotába mennek. . .

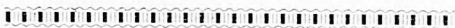
Az esküvő megtörtént. Az élet megváltozott, talán emléke sem maradt fenn annak a virágos ablaknak és még sok egyébnek a mi a mögött volt és a mi a mögött történt. . .

A beteg fiatal asszony megkisérti főlemelni fejét, hogy az ablakon kitekintsen, hiszen tavasz van odakint. Szép derült tavaszi este. Nincs ereje hozzá. Bágyadt tekintete oda tapad arra a violaszínű hegycsúcsra, a merre első szerelme távozott egykor, a honnan annyit várta érkezését. Az ormon lángoló fény meleget küld szívébe, a hosszan visszaverődő napsugár megmutatja az utat arra hol elveszett boldogsága visszatér.

Aztán megnövekednek az árnyak, kialszik az utolsó sugár is s az égen megvillan az első csillag.

Künn, a kert bokrai közt megszólal a fülemilék síró csattogása és feltámad az est zongó élete is.

Odabenn csend van . . . az örök álom néma boldogsága.

Félelmem.

— Lenau. —

Szakadj le zápor, csak szakadj
A mély örvénybe le.
Csak törj és zúzz, üvölts vihar
Nekidühödvé te.

Gyűlj lángra, oh villám te is
És dörgjél menny szava.
Nyugodt vagyok, nem félek én,
Ov lelkem szózata.

S ha rám is tör elemcsapás
Gyermekjáték leszen!
Hogy pusztítás a czélotok —
Természet szült hiszen!

S nevetem bár vihardühöt
És zúgó menyomorajt;
Egy hangnak sügő szózatán
Oly félve csüngöt rajt;

E hangnak gyászos dallama
Szétzúzná a szívet,
Ha kedvesen így szólana:
„Szerelmem nem tied!”

Székely Béla.

Komoly vagyok.

Most léptem át a büszke férfi korba,
A harmadik tized jó messze még,
Sugy érzem könnyű kedvem rég kiforrva,
És ifjuságom máris eltűnők,
Nyomat sem lelhetem sehól —
Komoly vagyok, nagyon komoly!

Emlékszem, egykor holmi balgaságon
Nevetni tudtam szünes-szüntelen,
E friss kaczaj hajh be visszavágyom,
E léhaság be jól esnék nekem,
Ajkomra alig jó mosoly —
Komoly vagyok, nagyon komoly!

Neki rohantam vakon a világnak
Ezer villám közt, vészt nem ismerőn,
Most kétely és gond mind előmbé vágnak
És mérlegelem nagybölcsen erőm
Félő is, uton lefelé hajol —
Komoly vagyok, nagyon komoly

Fellázított akárki gúnyja, gánca
És kifakadtam kiméletlenül
Nyugalman alig van most a mi bántsa,
Haragom is hamarosan lehül
S kevés mit lelkem ostromol —
Komoly vagyok, nagyon komoly!

Az emberek gyengéit megfigyelni
Nyúzsgó utczán nagy gyönyöröm vala,
Nincs már ingemre köztük jármí-kelmi
Kedvesb nekem szobámnak négy fala
Mint a legsürgébb népgomoly —
Komoly vagyok, nagyon komoly!

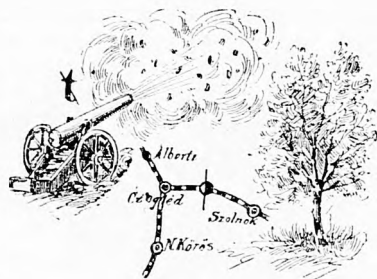
Vidám barátok harsogó körében
Csevegő hölgyeknél otthon válék,
Most ottan titkon elborul a képem
Mikéntha valami hiányzanék,
S szememből rejtet könny onol —
Komoly vagyok, nagyon komoly!

Az volt egykor legédesb ideálom
Örömbé, búbe de csak szabadon,
Az árvaságot innár meg nem állom
Megbabonáz a sok szép hajadon,
S fejem már hitvesért honol —
Komoly vagyok, nagyon komoly!

Lenkei Henrik.

Képtalány.

Háromszög-Rejtvény.

Horváth Ferencz-től.

A	A	A	A	A
A	D	D	K	
P	P	P		
L	L			
R				

E háromszögben a betűk akként helyezendők el, hogy felülről lefelé és balról jobbra olvasva, egy és ugyanazt az értelműt adják.

Az alakítandó szók értelme:

1. A ruházat kiegészítő része. — 2. Város honunkban. 3. Most is van előtted. — 4. Ige. — 5. Egy betű az ábécze végéről.

A múlt számban közölt talányok megfejtése:
A képtalányé: Kurucz világ.
A hüvös rejtvényé (mely a multkor hibásan volt feladva): Ligeti Antal.